

دانشگاه یزد
دانشکده زبان و ادبیات
گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه برای دریافت
درجه کارشناسی ارشد
رشته زبان و ادبیات فارسی

بررسی خاطره‌نگاری دفاع مقدس با نقد و تحلیل کتاب "دا"

استادان راهنما

دکتر محمد کاظم کهدویبی دکتر مهدی ملک ثابت

پژوهش و نگارش

زهرا سرائی

مهر ماه 1390

تقدیم به

مادر شهیدان حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها

و

مادر مهربانم که هر آنچه دارم از اوست.

سپاس نامه

خداوند متّان را شاکرم که شایسته شکرگزاری است و یاری و همراهی او را بر توفیق بنده در انجام این رساله خالصانه سپاس می گویم.

از استادان گرانقدر، جناب آقای دکتر محمّد کاظم کهدویی و جناب آقای دکتر مهدی ملک ثابت کمال تشکر را دارم که منّت گذاشته راهنمایی این پایان نامه را بر عهده گرفتند و با معلومات و دقت نظر خویش زحمات فراوانی را در به ثمر نشستن این رساله متحمّل شدند.

همچنین بر خود لازم می دانم از زحمات استاد فرزانه جناب آقای دکتر یدالله جلالی که الفبای پژوهش را از ایشان آموختم و در این مسیر از رهنمودهایشان بهره مند گشتم، قدردانی کنم. تشکر می کنم از کادر دفتری گروه زبان و ادبیات فارسی، خانم مطهر نیا و خانم صابر و کادر اداری کتابخانه علوم انسانی، کتابخانه مرکزی و کتابخانه اندیشه نهاد و تمامی دوستانی که مرا در انجام این پژوهش یاری کردند.

سپاس ویژه دارم از زحمات پدر، مادر و خانواده گرامی ام که در هر قدم یاریگر و مددکار من بوده اند.

چکیده

خاطره نویسی تا پیش از جریان انقلاب اسلامی و وقوع جنگ تحمیلی بیشتر منحصر به سیاستمداران و افراد حکومتی بوده و در قالب‌های مختلفی چون سفرنامه‌ها، زندگی‌نامه‌ها، تذکره‌ها، روزنامه‌ها، منشآت، عهدنامه‌ها، دیوانیات، نامه‌ها، دیباچه‌ها، مناظره‌ها، آغازه‌ها، کارنامه‌ها، سوگندنامه‌ها، رسائل و... نمود پیدا کرده است. با جریان انقلاب اسلامی و اندکی پس از آن وقوع جنگ تحمیلی، خاطره نویسی به شکلی تدریجی در میان مردم رواج پیدا کرد و در طول جنگ تحمیلی عراق علیه ایران (1359-1367) و سال‌های بعد از آن از لحاظ کمی و کیفی در ادبیات دفاع مقدس اهمیت بسیار یافت و منشأ ادبیات جنگ قرار گرفت تا جایی که بیشتر آثار مکتوب مربوط به دفاع مقدس را کتاب‌های خاطره تشکیل می‌دهد. از جمله خاطرات برجسته در زمینه دفاع مقدس کتاب "دا" است.

"دا" دربرگیرنده خاطرات سیده زهرا حسینی است که به قلم سیده اعظم حسینی به رشته تحریر درآمده است. این کتاب از نمونه آثار ادبیات پایداری در زمینه خاطرات است که در عین سادگی به سبب ویژگی‌ها و ظرافت‌های ادبی و محتوایی منحصر به فردی چون بکر بودن موضوع، توصیفات غنی، جزئی پردازی، صحنه پردازی، تدوین حرفه‌ای، عامه پسندی، روند داستانی و... در بین دیگر خاطرات مربوط به دفاع مقدس شاخص شده و با وجود حجم زیاد، استقبال مردمی بسیاری را به خود اختصاص داده است. در این پژوهش، سعی شده پس از بررسی خاطره‌نویسی و قدمت و سیر تکاملی آن تا دوران دفاع مقدس، جایگاه کتاب "دا" در خاطره نگاری دفاع مقدس ارزیابی و شاخصه‌ها و علل موفقیت آن مورد نقد و تحلیل قرار گیرد.

کلید واژه: کتاب "دا"، زهرا حسینی، نقد و تحلیل، خاطره‌نگاری، دفاع مقدس

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ح	پیشگفتار

فصل اول: مبادی تحقیق

2	1-1- تعریف مسأله، هدف از اجراء و کاربرد نتایج تحقیق
3	2-1- سابقه تحقیق
5	3-1- کلمات کلیدی (فارسی و انگلیسی)
5	4-1- سؤالات پژوهشی
5	5-1- روش تحقیق

فصل دوم: خاطره نگاری

7	1-2- خاطره
8	2-2- خاطره زدگی
9	3-2- خاطره نویسی
10	4-2- نوع ادبی خاطره نگاشته‌ها
11	5-2- انواع خاطره
11	1-5-2- خاطرات شفاهی
12	2-5-2- خاطرات مکتوب
12	1-2-5-2- خاطرات مجمل
13	2-2-5-2- خاطرات مفصل
13	3-2-5-2- تقسیم‌بندی‌های دیگر بر خاطرات مکتوب

13 1-3-2-5-2 میزان ارزش تاریخی - ادبی
14 2-3-2-5-2 حضور یا عدم حضور راوی در متن
14 6-2 قدمت خاطره نگاری

فصل سوم: خاطره‌نگاری دفاع مقدس

20 1-3-1 جنگ ایران و عراق
21 2-3-2 ادبیات مقاومت
24 3-3-3 انواع خاطره نگاشته‌های دفاع مقدس
24 1-3-3-1 جبهه نگاشته‌ها
28 2-3-3-2 پشت جبهه نگاشته‌ها
30 4-3-4 خاطرات زنان

فصل چهارم: کتاب "دا"

39 1-4-1 مقاومت مردمی خرمشهر
41 2-4-2 کتاب "دا"
44 3-4-3 نویسنده
44 1-3-4-1 هنر گفتگو
45 1-1-3-4-1 "دا" نتیجه امر تدریج در فرایند گفتگو
47 ۴-۳-۱-۲ "دا" خاطره‌ای پس رویدادی
49 ۴-۳-۱-۳ "دا" متن نوشتی گفتاری، نتیجه تلاش دو زن
57 ۴-۳-۱-۴ "دا" بهره‌مند از تدوینی حرفه‌ای
58 4-4-4 "دا" داستان، خاطره، گزارش

58 1-4-4-1-فرق داستان و خاطره
62 2-4-4-2-فرق گزارش و خاطره
64 5-4-5-واقع گرایی در کتاب "دا"
69 1-5-4-1-استناد راوی
71 2-5-4-2-استناد روایت

فصل پنجم: راوی و زاویه دید

85 1-5-1-روایت
86 1-2-5-1-روایت آغازین
92 2-2-5-2-روایت میانی
96 3-2-5-3-روایت پایانی
103 3-3-5-3-شگردهای روایی در کتاب "دا"
103 1-3-5-1-تداعی معانی
106 1-1-3-5-1-انواع تداعی در کتاب "دا"
106 1-1-1-3-5-1-مشابهت
107 2-1-1-3-5-2-مجاورت
110 3-1-1-3-5-3-تضاد
114 2-3-5-2-تک گویی درونی
119 4-5-4-4-راوی و زاویه دید
125 1-4-5-1-عامه بودن راوی
128 2-4-5-2-جسارت و چالاکی
132 3-4-5-3-فعالیت و تحرک
136 4-4-5-4-جنسیت راوی

141 1-4-4-5-ویژگی‌های محتوایی روایت زنانه
141 1-1-4-4-5-تلف شدن زنان و کودکان
142 2-1-4-4-5-بمباران و کشتار دسته جمعی
143 3-1-4-4-5-ترس از اسارت
143 4-1-4-4-5-توکل و ارتباط و استمداد از نیروهای برتر
146 5-5-جزئی پردازی در روایت

فصل ششم: گفتگو

155 1-6-گفتگو
159 1-1-6-گفتگوی درونی
160 2-6-تناسب زبان گفتگو و قهرمانان
166 1-2-6-کاربرد لهجه و گویش در گفتگو
169 3-6-تناسب زبان گفتگو و موضوع
171 4-6-تناسب زبان روایت و گفتگو
173 5-6-ایجاز و اطناب در گفتگو
177 6-6-عامل لحن در گفتگو
178 7-6-تناسب لحن با شخصیت قهرمانان
178 8-6-چگونگی کاربرد لحن در گفتگوهای کتاب "دا"
178 1-8-6-لحن ثابت
179 2-8-6-لحن موقتی

فصل هفتم: زبان

187 1-7-زبان
189 2-7-زبان توصیفی
191 3-7-واژگان، ترکیبات و کنایات عامیانه
194 4-7-لغات محلی
195 5-7-زبان عربی، گویش کردی
198 6-7-لغات بیگانه
199 7-7-واژه‌های مبهم
199 8-7-ضرب‌المثل‌ها
200 9-7-چگونگی کاربرد فعل و واژگان در جمله
200 1-9-7-شکسته نویسی
201 2-9-7-جابجایی
201 10-7-اشکالات زبانی
202 1-10-7-در کنار هم قرار گرفتن افعال گفتار و نوشتار
202 2-10-7-استفاده از واژگان عامیانه با شکل معیار
203 3-10-7-به کارگیری فعل‌های نامناسب
203 11-7-شگردهای زبانی
205 12-7-زبان شاعرانه
207 13-7-سرعت و حرکت در زبان روایت
208 14-7-سازمان بندی روان و منسجم

فصل هشتم: توصیف

212 1-8-توصیف
213 2-8-توصیف قهرمان
214 1-2-8-توصیف مستقیم
216 2-2-8-توصیف به یاری گفتگو
216 3-2-8-توصیف به وسیله حرکت و عمل
217 4-2-8-توصیف به کمک تلفیق سه شیوه بیان مستقیم، گفتگو و عمل
220 3-8-توصیف مکان (صحنه پردازی)
222 4-8-شیوه‌های توصیف مکان در کتاب "دا"
222 1-4-8-بیان مستقیم
225 2-4-8-نقل و گفتگو
227 5-8-توصیف ذهنیت قهرمانان
232 6-8-توصیف حرکت و عمل
234 1-6-8-توصیف حالت و حرکت
234 7-8-تناسب توصیف با موضوع
237 8-8-ابزار توصیف
237 1-8-8-تشبیه
238 2-8-8-استعاره
240 3-8-8-جملات وصفی
241 9-8-سیالیت تصاویر

فصل نهم: قهرمانان

246 1-9-قهرمانان
247 2-9-انواع قهرمان
247 1-2-9-شخصیت ساده و شخصیت جامع
248 2-2-9-شخصیت ایستا و شخصیت پویا
248 3-2-9-شخصیت اصلی و شخصیت فرعی
249 4-2-9-شخصیت فردی
251 5-2-9-شخصیت نوعی
254 6-2-9-شخصیت نمادین
261 3-9-نحوه شخصیت پردازی
262 1-3-9-شیوه‌های شخصیت پردازی شخصیت اصلی
266 2-3-9-شیوه‌های شخصیت پردازی شخصیت‌های فرعی
274 4-9-بازآفرینی شخصیت‌های واقعی

فصل دهم: نتایج بحث

276 1-10-خلاصه یافته‌ها
295 فهرست منابع

پیشگفتار

فکر اولیه پژوهش در عرصه ادبیات پایداری طی تحقیق و جستجو برای انتخاب موضوع پایان‌نامه از جانب یکی از دوستان به من پیشنهاد شد. بعد از کسب مشاوره از جناب آقای دکتر کهدویی و جناب آقای دکتر جلالی موضوع این رساله انتخاب و تصویب شد. موضوع این پایان‌نامه به دو بخش کلی تقسیم می‌شود: بخش اول در مورد خاطره نگاری و سیر تکاملی آن تا دوران دفاع مقدس و بخش دوم مربوط به نقد و تحلیل کتاب "دا" است.

همان‌طور که در متن پایان‌نامه بیان شده، خاطره یکی از انواع ادبی فرعی و روبنایی است که با وجود ارزش محتوایی بالا، آن‌طور که شاید و باید مورد توجه قرار نگرفته است؛ همچنین رویکرد و قالبی علمی برای آن شناخته نشده است. بی‌تردید این امر پژوهش بر خاطره را نیز با مشکل مواجه می‌سازد. بدین علت در پی‌ریزی طرحی برای موضوع این رساله دچار سختی و سردرگمی شدم و تا مدت‌ها به جستجو در منابع و مطالعه آن‌ها همت گماردم تا شاید بتوانم طرحی درخور، برای این موضوع مهیا کنم. این جستجوگری در کنار این‌که از نظر اطلاعاتی برایم ثمربخش بود، زمان زیادی از من گرفت و بارها مجبور به یادداشت نویسی‌هایی شدم که تعداد قابل توجهی از آن‌ها کنار گذاشته شد و فقط فرصت را بر من محدود کرد. سرانجام با پیش‌زمینه‌ای فکری که در مورد این موضوع پیدا کردم، فصل‌هایی برای تحقیق خود متصور شدم و بر روی برگه آوردم که بالاخره با کمک شایان و درخورِ قدردانی استاد بزرگوار، دکتر جلالی طرحی ساخته و پرداخته شد.

در مرحله یادداشت برداری نیز، پژوهش‌چندانی به جز تعدادی محدود در مورد خاطره نگاری به شکل اختصاصی وجود نداشت و در برخی از آن‌ها خاطره با قالب‌هایی چون سفرنامه، زندگی‌نامه، حسب حال و... تلفیق می‌شد و در یک راستا قرار می‌گرفت؛ بنابراین به کتاب‌ها و مقالات زیادی مراجعه کردم و برخی از کتاب‌ها در این زمینه را به شکل پراکنده و به سختی به دست آوردم.

بخش دیگری از موضوع این رساله به بررسی کتاب "دا" از خاطرات زنان در زمینه دفاع مقدس و علل امتیاز و برتری آن نسبت به دیگر کتاب‌های خاطره در این زمینه می‌پردازد. به هنگام انتخاب موضوع این پایان نامه، چون مدت زمان زیادی - تقریباً دو سال از انتشار کتاب "دا" نمی‌گذشت، بسیاری از منابع برای نقد و تحلیل این کتاب در قالب مقالات و گفتگوهای مندرج در مجلات و نشریاتی بود که به آسانی در دسترس نبود و بسیاری از آن‌ها را با تلاش و جستجوی مداوم و با مراجعه به کتابخانه‌ها و مراکز فرهنگی مختلف به دست آوردم. منابعی که در حال حاضر دستیابی به آن‌ها در مقایسه با شروع کار این پژوهش آسان‌تر است.

در طی این تحقیق به کتابخانه‌های زیادی چون کتابخانه امام علی شهر یزد، حوزه هنری شهر یزد، کتابخانه اندیشه نهاد دانشگاه یزد، دفتر کاوش نامه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه یزد، کتابخانه مرکزی دانشگاه یزد، کتابخانه علوم انسانی دانشگاه یزد خصوصاً بخش پایداری، کتابخانه‌های دانشگاه اصفهان، کتابخانه ستاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس استان اصفهان، کتابخانه دانشگاه پیام‌نور و کتابخانه دانشگاه آزاد شهرضا، کتابخانه دانشگاه آزاد شهر دهقان و کتابخانه‌های محلی شهر در جستجوی منابع و کسب اطلاعات مراجعه کردم.

در مجموع، مسیر این پژوهش را به سبب علاقه‌مندی به موضوع آن با تمام سختی‌هایی که متحمل شدم با خرسندی طی کردم و خداوند را به شکرانه این نعمت سپاس می‌گویم. از استادان راهنما، جناب آقای دکتر محمد کاظم کهدویی که در مسیر این پژوهش مرا از تشویق و ارائه راه حل‌های خود در هر چه بهتر شدن نتیجه کار بی‌بهره نگذاشتند و از دکتر مهدی ملک ثابت که با دقت نظر و ریزبینی خود بر غنای صوری و محتوایی این رساله افزودند، خالصانه قدردانی می‌کنم و امیدوارم قصور بنده را در طی این مسیر به بزرگواری خویش ببخشایند.

از دیگر استادان بزرگوار که در طی تحصیل از محضر و مساعدت ایشان بهره بردم از جمله دکتر یدالله جلالی، دکتر محمود الهام بخش، دکتر محمد حسین دهقانی فیروزآبادی، دکتر محمد علی صادقیان، دکتر مرتضی فلاح، دکتر علی اصغر پهلوان حسینی، دکتر رضا افخمی و... کمال تشکر را دارم؛ همچنین از زحمات کادر دفتری گروه زبان و ادبیات فارسی، خانم مطهر نیا و خانم صابر که کمک خود را از دانشجویان دریغ نکرده و همیشه با خوشرویی و صبوری پاسخگوی آن‌ها

هستند، تشکر می‌کنم. از خدمات کادر اداری کتابخانه علوم انسانی، کتابخانه مرکزی و کتابخانه اندیشه نهاد نیز سپاس فراوان دارم.

از مسئولان کتابخانه‌ها و مراکز فرهنگی و از تمامی دوستانی که در این پژوهش به من کمک رساندند، صمیمانه تشکر می‌کنم و بر خود وظیفه می‌دانم از کلیه نویسندگانی که آثارشان به طور مستقیم و غیرمستقیم در انجام این پژوهش به من کمک رساند، قدردانی کنم.

تشکر می‌کنم از زحمات پدر، مادر، برادر و همسر گرامی‌ام که با همراهی و پشتیبانی‌شان مرا در این امر یاری کردند.

بسیار خوشحالم به سبب توفیق بنده بر انجام پژوهش بر کتابی ارزشمند که فراز و نشیب‌های برهه‌ای از تاریخ کشورم را بازگو می‌کند و از غم و شادی هم‌وطنانم سخن می‌گوید و با داستان توانای دو زن سامان گرفته است.

در طی این مدت با "دا" زندگی کردم، از آن درس آموختم، با خنده‌اش خندیدم، با گریه‌اش گریستم و تجربه‌ای زیبا بر گنجینه خاطراتم افزودم.

شهرضا-زهره سرائی

پاییز 1390

فصل اوّل:
مبادی تحقیق

شرح پایان نامه

1-1- تعریف مسأله، هدف از اجراء و کاربرد نتایج تحقیق:

رویکرد عامه مردم و چه بسا اهل فرهنگ تا پیش از پیروزی انقلاب اسلامی به خاطره نویسی بسیار محدود و ناچیز بوده است. در آن دوران، اکثر کتاب‌های منتشر شده در زمینه خاطرات، مربوط به رجال عصر قدیم است که بیشتر، دوره مشروطیت را در برمی‌گیرد. با وقوع انقلاب اسلامی، فضای فرهنگی جامعه ایران بکلی تغییر کرد. از این رهگذر، انتشار کتب خاطرات نیز دستخوش تحوّل عظیم شد و در سال‌های اوّل پیروزی انقلاب، نگارش خاطرات مبارزان و زندانیان سیاسی دوره پهلوی و پس از آن، خاطره نویسی مبدأ و منشأ ادبیات جنگ قرار گرفت؛ به طوری که در طول جنگ تحمیلی عراق علیه ایران (1367-1359) و سال‌های بعد از آن، خاطره از لحاظ کمی و کیفی در ادبیات دفاع مقدّس اهمّیت بسیار یافت و در سال‌های اخیر این توجّه به اوج خود رسید؛ تا جایی که بیشتر آثار مکتوب مربوط به دفاع مقدّس را کتاب‌های خاطره تشکیل می‌دهد. بیان واقعیّت ماجراها و رویدادها در حین صمیمی و بی‌ریا بودن متن نوشته از ویژگی‌های خاطره نویسی است.

کتاب "دا" دربرگیرنده خاطرات سیّده زهرا حسینی (1342ش) است که به قلم سیّده اعظم حسینی به رشته تحریر درآمده است. این کتاب از نمونه آثار ادبیات پایداری است و تقریباً 70 درصد آن به موضوع مقاومت 34 روزه خرمشهر اختصاص دارد.

مهم‌ترین دلیلی که باعث شده کتاب "دا" نوشته زهرا حسینی مورد توجّه قرار گیرد، این است که هم خاطرات به لحاظ موضوعی، بکر و جذّاب هستند و هم راوی و نویسنده بخوبی از عهده خاطره نگاری برآمده و ثبت خاطرات به صورتی منسجم و روشمند تبدیل به اثری ادبی شده است. از ویژگی‌های شاخص کتاب "دا" در عین سادگی نثر و مضمون جذّاب، می‌توان به ظرافت ادبی، تصویر پردازی و جزئی نگری در توصیف اشاره کرد. در این کتاب، نویسنده با عنایت به اندیشه‌های شخصی خود و توجّه به ارزش‌های دینی سعی کرده است تا نگارش خود را آراسته‌تر کند. وی همچنین در موارد مختلف با توجّه به موقعیّت زمانی و مکانی از گویش‌های مختلف، اعم

از کردی و عربی، نمونه و مثال آورده است و در این کاربرد، سعی کرده بتواند اندیشه‌های خود را با واقعیات روزمره و خاطره نگاری هماهنگ کند. به کارگیری الفاظ و لغات محلی و اقلیمی نیز در کتاب "دا" تا اندازه‌ای به چشم می‌خورد.

در این پژوهش سعی خواهد شد تا جایگاه کتاب "دا" در خاطره نگاری دفاع مقدس مشخص گردد و ضمن بررسی عوامل موفقیت کتاب "دا"، به چگونگی کتاب "دا" در سطوح زبانی، ادبی و فکری، نثر و جایگاه آن در سه قالب داستان، رمان و خاطره پرداخته شود.

این پژوهش می‌تواند مورد استفاده پژوهشگران حوزه ادبیات پایداری و نقد ادبی و علاقه‌مندان به خاطره نگاری معاصر؛ همچنین تاریخ نگاران هشت سال جنگ تحمیلی قرار گیرد.

1-2- سابقه تحقیق:

از جمله کتاب‌هایی که در خصوص خاطره نویسی دفاع مقدس نوشته شده است، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

"زنده باد کمیل" (1370) خاطرات خودنوشت محسن مطلق از حضور خود در جمع رزمندگان گردان کمیل در سال‌های آغازین جنگ تحمیلی است. نویسنده، با زبانی ساده و صمیمی از هم رزمندگانش و دوستان شهیدش سخن می‌گوید و به بیان نیایش‌ها، مناجات‌ها، دلاوری‌ها، ایثارها، مناجات‌های شبانه، شهادت‌ها و... آن‌ها می‌پردازد. استفاده نویسنده از زبان طنز در بیان صمیمیت‌ها و شوخی‌های بین رزمندگان از نکاتی است که بر جذابیت این اثر افزوده است.

کتاب "یادمانا" (1381) نوشته علیرضا کمری شامل پنج مقاله درباره خاطره نویسی و خاطره نگاشته‌های دفاع مقدس است که به بررسی پیشینه خاطره نویسی جنگ، زمینه پیدایی خاطره نویسی در انقلاب و جنگ، ریخت شناسی خاطرات جنگ، شأن ادبی و تاریخی خاطرات جنگ و مباحثی از این قبیل می‌پردازد.

"یادنگاران" (1384) گفت و شنود با خاطره نویسان دفاع مقدّس است که به اهتمام معزز پرنیان به چاپ رسیده است. در این کتاب با خاطره نویسانی چون سعید تاجیک، محسن مطلق، احمد دهقان، حسن رحیم‌پور و... مصاحبه شده است.

"خاک و خاطره" (1386) نوشته احمد دهقان، مطالبی چون سیر خاطره نویسی در جهان، جنگ و خاطره نگاری، فراز و فرود خاطره نویسی در ایران، نهضت خاطره نویسی جنگ و... را در بر دارد.

"گامی در راه علمی شدن خاطره نویسی دفاع مقدّس" (1386) به کوشش بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدّس منتشر شده و به ضرورت مکتوب کردن خاطرات و راهکارهای آن، کالبد خاطره نویسی دفاع مقدّس، خاطرات زنان در دفاع مقدّس می‌پردازد.

محسن مطلق در کتاب "جاده‌های خلوت جنگ" (1386) به خاطرات خود از دوران کودکی تا پایان جنگ پرداخته است که نشان دهنده اشراف کامل نویسنده به سبک خاطره نویسی است.

"شماره 270-271 ماهنامه کیهان فرهنگی" (1388) اختصاص به کتاب "دا" دارد و مصاحبه با راوی این اثر، زهرا حسینی و همچنین گفتگو با عبدالله سعادت و احمدرضا پرویزپور از شخصیت‌های این کتاب از مطالب مندرج در آن است. در این گفتگوها می‌توان به جواب بعضی از سوالات و نکات مبهمی که برای خواننده مطرح می‌شود، همچون ریز بینی و حافظه جزئی نگر زهرا حسینی، علت ریتم تند کتاب در قسمت‌های آخر و ارزشمندی بیشتر کتاب پی برد.

کوچه نقاش‌ها (1389) خاطرات ابوالفضل کاظمی است که به کوشش راحله صبوری تدوین شده است. این کتاب، شامل 16 گذر است که خاطرات راوی از کودکی تا دوران بعد از جنگ تحمیلی را در برمی‌گیرد و بیشترین تمرکز آن بر حوادث مربوط به جنگ تحمیلی است. زبان روایت کتاب، تصویری، دقیق و زنده است. از آنجا که، کاظمی در برخی عملیات‌ها نقش فرماندهی داشته و در برخی به صورت نیروی آزاد شرکت داشته است؛ خاطرات ایشان از آن جهت سزاوار تأمل و توجه است که فرمانده گردان هم با فضای قرارگاهی و رده‌های بالای فرماندهی جنگ و هم با فضای درون گروهی نیروهای رزمنده و خط شکن ارتباطی تنگاتنگ دارد و بازنمایی حضور وی در این فضای پیچیده جذابیت خاصی به کتاب بخشیده است.

3-1- کلمات کلیدی (فارسی و انگلیسی)

کتاب "دا"، زهرا حسینی، نقد و تحلیل، خاطره نگاری، دفاع مقدس

The "Daa" Book, Zahra Hosseini, Critical Analysis, Memory Writing, Holy defence.

4-1- سؤالات پژوهشی:

1- جایگاه کتاب "دا" در خاطره نگاری دفاع مقدس چگونه است؟

2- عوامل موفقیت کتاب "دا" چیست؟

3- نثر کتاب "دا" در سطوح زبانی و فکری چه ویژگی‌هایی دارد؟

5-1- روش تحقیق:

این تحقیق از نوع "بنیادی" است و بررسی آن به روش تحلیلی-توصیفی انجام می‌شود. بدین ترتیب که پس از بحث درباره خاطره نگاری دفاع مقدس و ویژگی‌های آن، با استفاده از منابعی در مورد خاطره نگاری و دفاع مقدس، کتاب "دا" مورد بررسی قرار می‌گیرد؛ سپس یادداشتهای لازم فراهم و بر اساس معیارهای پژوهش، این کتاب نقد و تحلیل می‌شود.

فصل دوم:
خاطره نگاری